

УДК 658.589:005.332.4

Біляєський В.М.,
канд. екон. наук, доц. кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств,
Шепута М.М.,
Національний авіаційний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Підвищення ролі інноваційної діяльності підприємств є одним з найважливіших завдань економічного розвитку держави, що забезпечують створення та розвиток інноваційних технологій. Тому реалізація інноваційних проектів, а також розвиток нових технологій та проведення наукових досліджень дозволяють підприємствам отримувати: конкурентні переваги, підвищувати рівень прибутковості та реалізовувати інноваційну продукцію на зовнішніх ринках, тим самим забезпечуючи надходження валюти в країну та створюючи умови для розвитку національної економіки.

На сучасному етапі розвитку економіки та загострення конкурентної боротьби перед підприємствами постають проблеми підвищення власної конкурентоспроможності. Сталий розвиток підприємства залежить від реалізації інноваційних проектів, а саме дає можливість підприємствам адаптуватися до існуючого рівня конкуренції на ринку та у перспективі зайняти лідируючі позиції на ньому, за рахунок довгострокової інноваційної орієнтації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел свідчить про те, що загальним питанням дослідження інноваційної діяльності підприємства приділено достатньо уваги. Так, С. Я. Бабінська досліджувала сутність та джерела фінансування інноваційних проектів [1], тоді як Н. В. Босота, Д. В. Шишоло досліджували теоретичні, методологічні і практичні питання державного регулювання інноваційної діяльності [2], а І. В. Федулова розглянула сучасні підходи до оцінки рівня готовності підприємства щодо інноваційного розвитку [3]. Але питанням систематизації особливостей інноваційних проектів, як фактору підвищення конкурентоспроможності підприємства, приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу основних напрямів реалізація інноваційних проектів в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства.

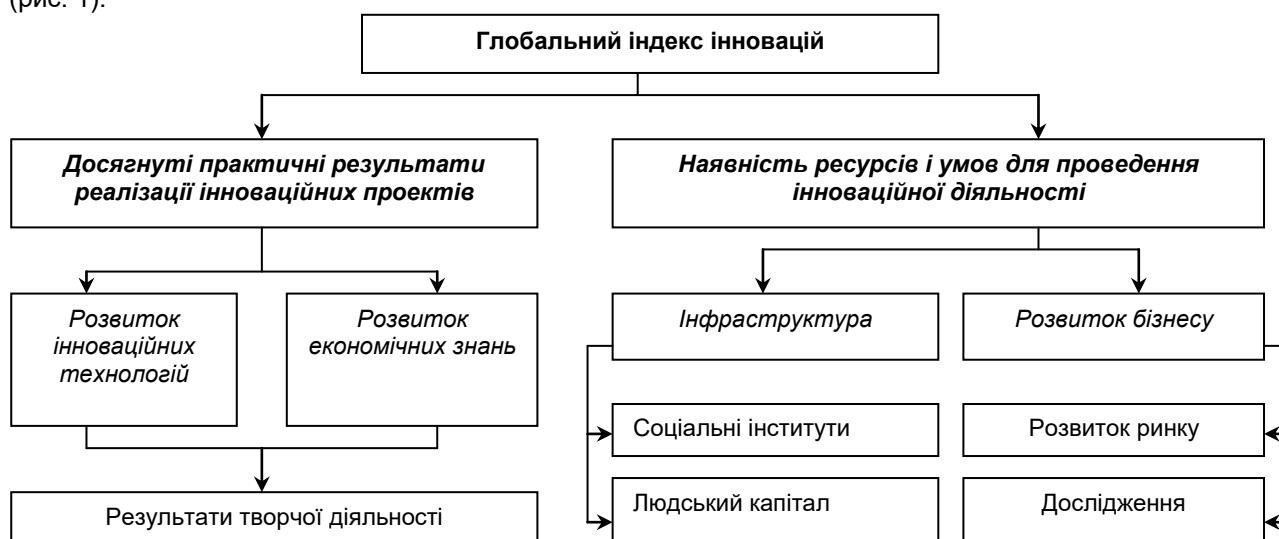
Для досягнення мети було сформульовано такі завдання: провести аналіз теоретико-методичних основ інноваційного проектування; дослідити етапи реалізації інноваційних проектів; охарактеризувати основні види інновацій в контексті інноваційної орієнтації підприємства; оцінити вплив внутрішнього потенціалу підприємства на формування його інноваційної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний конкурентний ринок висуває всезростаючі вимоги перед його учасниками, стимулюючи останніх до зміни тактики конкурентної боротьби. Посилення значимості інноваційної діяльності спонукає топ-менеджмент підприємства спрямовувати зусилля на посилення конкурентних переваг, як вирішального фактора економічного зростання підприємства. Тому, потреба і перспективність таких заходів обумовлюють необхідність концентрації уваги на поліпшенні процесів управління інноваційними проектами, як основоположними факторами ефективності роботи підприємства.

Існують різні наукові підходи до визначення поняття «інноваційний проект». Але найбільш вдалими, на наш погляд, є визначення І. В. Чайки, яка під останнім розуміла «...комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів за встановлених ресурсних обмежень» [4, с. 235]. Розробки можуть бути корисними для виробництва інноваційних товарів, які включають в себе прикладні науково-дослідні розробки, що є основою для реалізації інноваційних проектів.

Як відомо, інновації є основою для розвитку національної економіки, що безпосередньо впливає на формування конкурентоспроможності країни та визначає її місце серед інших країн. Визначальними чинниками формування конкурентоспроможності країни є інноваційна діяльність різних підприємств, що забезпечують створення нових форм бізнесу та розвиток нових технологій. Завдяки реалізації інноваційної діяльності та інноваційних проектів компанії отримують конкурентні переваги, що посилюють їхню фінансову присутність на ринку, тим самим забезпечуючи підтримку розвитку національної конкурентоспроможності.

Наразі, рейтинг країн світу за показником рівня реалізації інноваційних проектів визначається за допомогою глобального індексу інновацій, який розрахований за методикою Міжнародної бізнес-школи INSEAD, що включає зважену суму оцінок двох груп показників, а саме: наявність ресурсів і умов для проведення інноваційної діяльності та досягнуті практичні результати реалізації інноваційних проектів (рис. 1).

Рис. 1. Технологія оцінювання інноваційного потенціалу

Джерело: узагальнено авторами за даними [5, с. 47-49]

Дослідження інноваційного рейтингу країн проводиться з 2007 р. в рамках спільного проекту Міжнародної бізнес-школи INSEAD, Корнельського університету і Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO) і на даний момент включає найбільш повний комплекс показників рівня реалізації інноваційних проектів. Підсумковий індекс представляє собою співвідношення витрат і ефекту [6, с. 117], що дозволяє об'єктивно оцінити ефективність зусиль з розвитку інновацій в будь-якій країні світу.

Отже, рейтинг країн світу, упорядкованих за індексом інновацій представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Рейтинг країн за індексом інновацій за 2017 р.

Поточний рейтинг	Країни	Попередній рейтинг	Індекс інновацій за 2017 р.
1	Швейцарія	1	67,69
2	Швеція	2	63,82
3	Нідерланди	9	63,36
4	Сполучені Штати Америки	4	61,40
5	Великобританія	3	60,89
6	Данія	8	58,70
7	Сінгапур	6	58,69
8	Фінляндія	5	58,49
9	Німеччина	10	58,39
10	Ірландія	7	58,13
...	...	...	...
50	Україна	56	37,62

Джерело: складено авторами за даними [7]

Слід зазначити, що за даними рейтингу країн, які упорядковані за індексом інновацій, основоположне лідируюче місце посідає Швейцарія з індексом 67,69 і залишається лідером у впровадженні інновацій у світі, завдяки відкритості економіки та розробкам у сфері прикладної фізики, які сприяють розробці концептуально-нових технологій.

До першої трійки країн-лідерів також входить Швеція із значенням індексу 63,82. Ключовим фактором успіху цієї країни є масштабні інвестиції у розвиток науки і техніки. Нідерланди у даному

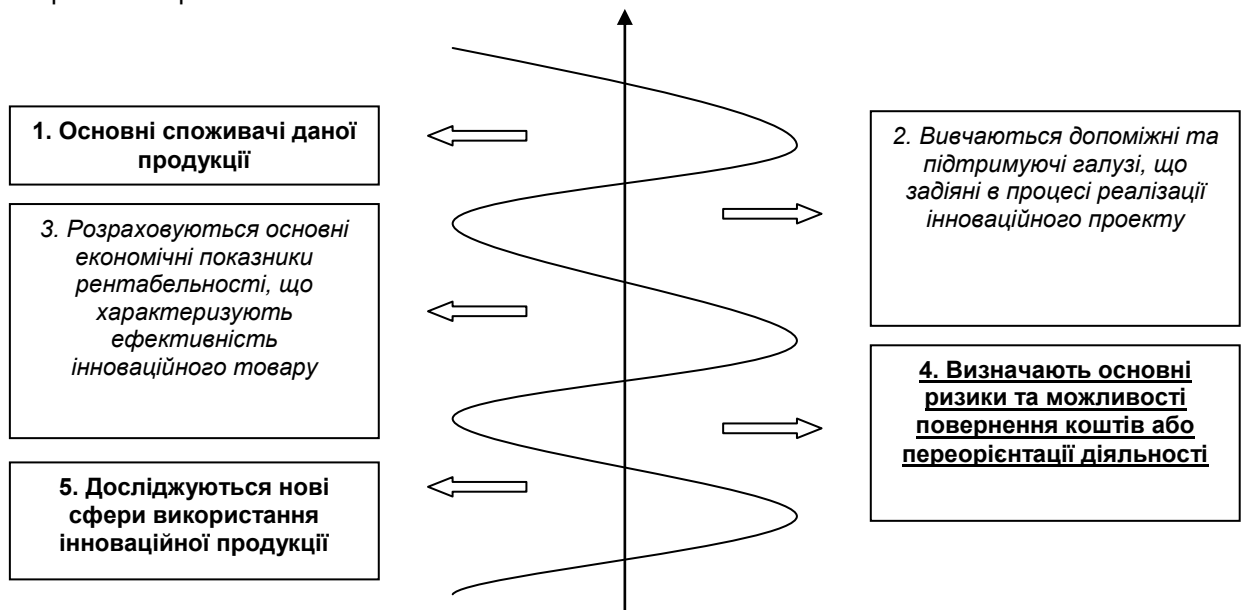
рейтингу посідають почесне третє місце (63,36). Інвестиційна політика цієї країни направлена на підтримку провідних інноваційних регіонів, а також бізнес-інкубаторів.

Україна у вищезазначеному рейтингу посідає 50-те місце із значенням індексу – 37,62, тобто має значне відставання від розвинених країн світу за темпами науково-технічного розвитку та освоєння наукомісткої продукції. Основним фактором, що стримує інноваційний розвиток країни, є невідповідність її нормативно-законодавчої бази економічним реаліям сьогодення і, як наслідок, виникнення певних обмежень щодо фінансування та реалізації інвестиційних проектів. Ще одним фактором, який суттєво вплинув на формування цього індексу, є проблема недостатнього фінансування науки та техніки і, як наслідок, вкрай гостро постає питання про модернізацію підприємств з метою прискорення темпів впровадження інновацій. Україна залишилась осторонь світових тенденцій [8, с. 38], однак останнім часом спостерігається збільшення фінансування науково-технічної сфери. З огляду на таку ситуацію, можна зробити висновок, що одним із ключових напрямків подальшого розвитку інноваційного потенціалу держави є створення цілеспрямованої національної політики в інноваційній сфері з врахуванням економічних потреб країни.

Розробка інноваційного проекту представляє собою сукупність дій науково-дослідного характеру, необхідних для отримання корисного результату від інноваційної діяльності. Відправною точкою інноваційних розробок є формулювання ідеї, яка може виникати як спонтанно, так і як результат довготривалого процесу досліджень.

Інноваційна діяльність на підприємстві пов'язана з використанням наявних знань і людського капіталу працівників, на який впливають певні компоненти організаційної культури [9], стан комунікативних процесів, організаційна структура підприємства, зворотній зв'язок, стиль керівництва тощо з метою удосконалення існуючих та розробки нових підходів щодо підвищення ефективності господарської діяльності підприємства, створення нових або модернізація застарілих товарів та технологій їх виробництва, удосконалення процесів надання послуг тощо для отримання певного економічного ефекту. Таким чином, реалізація інноваційних проектів тісно пов'язана з творчим мисленням персоналу і є основою для отримання певного комерційного ефекту, оскільки лише модернізація або створення нового товару чи послуги є запорукою інноваційної діяльності підприємства. Заохочувальні ж заходи по відношенню до творчого мислення працівників спонукають їх до генерації вже нових ідей. Підприємство отримує можливість вирішувати складні завдання за допомогою творчого інструментарію. Реалізація творчого доробку персоналу дає можливість підприємству підвищити результативність господарської діяльності у вигляді соціально-економічного ефекту.

Після завершення формулювання ідеї проводиться маркетинговий аналіз з метою кількісного відображення результатів інноваційної ідеї та розрахунок економічної доцільності інвестування коштів у його розробку. Основні критерії маркетингового аналізу, які підлягають дослідженню на даному етапі, зображені на рис. 2.

Рис. 2. Основні критерії маркетингового аналізу

Джерело: сформовано авторами на основі власних розробок

Особливістю даного етапу дослідження є кількісне відображення наслідків інноваційної діяльності, що характеризує доцільність вкладання коштів у її розвиток. Складання бізнес-плану також займає пріоритетне місце на цьому етапі, оскільки повною мірою характеризує план дій щодо

розробки майбутнього проекту та дозволяє залучити інвестиційну підтримку в реалізацію такого задуму. Отже, привабливість інноваційного проекту є важливою складовою, що забезпечує отримання додаткових фінансових ресурсів для розвитку інноваційної ідеї. Оцінювання привабливості інноваційного проекту здійснюється на основі аналізу компонентів його кількісного відображення економічної ефективності, аналізу потенційного ринку збуту та ризиків, як комплексних рішень для вкладення залучених ресурсів, з метою отримання економічного ефекту.

Наступним кроком інноваційної діяльності є організація робіт з реалізації інноваційного проекту, що включає організацію роботи виконавців проекту, а також забезпечення необхідними засобами праці для реалізації мети інноваційного проекту. Головну роль на цьому етапі виконують працівники, які залучені в процес реалізації плану проекту. Основним завданням керівників проекту є стимулювання творчої ініціативи підлеглих з метою повного розкриття їхнього внутрішнього потенціалу для забезпечення потреб інноваційного проекту. Правильна розстановка сил та розподіл ролей учасників, а також організація менеджменту забезпечить злагоджену роботу учасників проекту та належне використання ресурсів на всіх етапах його реалізації. Розстановка сил та розподіл ролей досягається за допомогою ефективної комбінації ієрархічної взаємодії учасників, виконавців та керівників проекту, які забезпечують ефективну взаємодію різних ланок окремих учасників в рамках поетапної реалізації програми інноваційного проекту. Розподіл обов'язків між учасниками повинен раціонально відображати основні напрямки функціональної направленості працівників у відповідності з їхніми технічними чи економічними спеціалізаціями згідно специфіки потреб інноваційного проекту (наприклад, працівники технічних спеціальностей повинні бути задіяні у виробництві інноваційного продукту, в той час, коли працівники маркетингової спеціальності мають забезпечувати його комерційну значимість, а не навпаки).

Підвищення рівня комунікативних процесів забезпечує оптимізацію управлінських процесів, що дозволяє своєчасно отримувати необхідну інформацію для забезпечення ефективної реалізації інноваційного проекту. Для цього необхідно: забезпечувати точним та поетапним планом завдань кожного з виконавців проекту; надавати інформацію в доступній формі у відповідності до специфіки професійної орієнтації та особливостей сприйняття інформації групою виконавців; забезпечувати учасників лише необхідною інформацією та уникати перевантаження працівників надлишковою інформацією; ставити досяжні цілі перед учасниками у відведений термін для виконання такого завдання; контролювати комунікативні канали та не допускати поширення хибної інформації або чуток шляхом вчасного та відкритого донесення неупередженої інформації учасникам інноваційного проекту.

Процес реалізації інноваційного проекту передбачає безпосереднє приведення ідей у практичний результат, тобто перевтілення ідеї в матеріальний об'єкт; матеріалізацію програми за допомогою безпосереднього виробництва або впливу на об'єкт інноваційної діяльності з метою забезпечення його комерціалізації, як кінцевого результату досягнення мети.

Кінцевим етапом інноваційного проекту є контроль, який забезпечує своєчасне згладжування відхилень внаслідок непередбачуваних наслідків реалізації інноваційного проекту. Моніторинг відхилень проводиться з метою оцінки виконання поставлених завдань у відповідності зі встановленими критеріями та коригування дій у разі невідповідності фактично отриманого результату плановому. Задачею керівництва на цьому етапі є забезпечення процедури аналізу розбіжностей показників через фіксацію отриманих даних за певні проміжки часу та прогнозування впливу отриманих результатів на перспективу виконання робіт або використання інноваційного продукту з можливістю вчасного виявлення відхилень та їхнього коригування.

Основним показником розвитку держави є ВВП на душу населення, який дає можливість порівнювати економічний розвиток країн з урахуванням чисельності населення. Цей показник, з урахуванням паритету купівельної спроможності місцевої валюти за 2014–2016 рр., представлено в табл. 2.

Таким чином, ВВП на душу населення у Швейцарії за 2015 р. помітно скоротилось - на 5,62 %, ця тенденція простежується і у 2016 р. – зменшення ще на 2,69 %. Також значне скорочення ВВП на душу населення спостерігається і у таких європейських країнах, як: Швеція, Нідерланди, Данія, Фінляндія та Німеччина, де за останні роки майже на 15 % скоротився цей показник з незначним підвищенням лише у 2016 р. Основним фактором, який може охарактеризувати вищезазначені цифри, є природне зменшення чисельності працездатного населення (проблема старіння населення, тобто збільшення частки громадян літнього віку). В той же час у США даний показник має тенденцію до зростання. Так, наприклад, у 2015 р. цей показник збільшився на 2,95 %, а у 2016 р. - ще на 2,24 %. Ці цифри свідчать про зростання економіки США, що сприяє збільшенню рівня споживчих витрат, зниженню чисельності безробітних, а також реалізації інвестиційних проектів шляхом інвестування у інфраструктурні проекти.

Таблиця 2

Валовий внутрішній продукт на душу населення за 2014–2016 рр.

№ з/п	Країни	ВВП на душу населення, дол. USD			Відносне відхилення, %	
		2014 р.	2015 р.	2016 р.	2015 р. до 2014 р.	2016 р. до 2015 р.
1.	Швейцарія	85814,59	80989,84	78812,65	-5,62	-2,69
2.	Швеція	59180,20	50585,26	51599,87	-14,52	2,01
3.	Нідерланди	52157,41	44292,89	45294,78	-15,08	2,26
4.	США	54598,55	56207,04	57466,79	2,95	2,24
5.	Великобританія	46412,12	43929,69	39899,39	-5,35	-9,17
6.	Данія	62425,54	53014,64	53417,66	-15,08	0,76
7.	Сінгапур	56336,07	53629,74	52960,71	-4,80	-1,25
8.	Фінляндія	49914,62	42405,40	43090,25	-15,04	1,62
9.	Німеччина	47902,65	41176,88	41936,06	-14,04	1,84
10.	Ірландія	55503,33	60664,10	61606,48	9,30	1,55
11.	Україна	3104,66	2124,66	2185,72	-31,57	2,87

Джерело: складено авторами на основі [10]

ВВП на душу населення Великобританії за досліджуваний період теж скоротилось на 5,35 % (2015 р.) та ще на 9,17 % (2016 р.). Основним фактором, який вплинув на зменшення цього показника є так званий – Brexit, тобто підготовка до виходу Великобританії з ЄС, що негативно вплинуло на ділову активність британських підприємств, відбулося зниження курсу національної валюти, як результат, збільшилась вартість імпорту, підвищились показники інфляції та знизилась купівельна спроможність населення. Коливання ВВП на душу населення спостерігається і в Сінгапурі, де протягом 2015 р. цей показник зменшився на 4,80 %, тоді як у 2016 р. він зменшився лише на 1,25 %. Таке коливання характеризується значною залежністю економіки Сінгапуру від зовнішніх ринків, що супроводжувалося значною залежністю від зниження рівня регіональної торгівлі регіонального лідера, а саме КНР. В цей же час помітне збільшення даного показника спостерігається в Ірландії, де протягом 2015 р. він збільшився на 9,30 %, тоді як у 2016 р. показник росту уповільнився, але тенденція збереглась (+1,55 %). Найбільш суттєвим фактором, який вплинув на збільшення ВВП, є розвиток промислової та будівельної індустрії, а також перереєстрація багатьох міжнародних ТНК (у якості резидентів країни) з низькими ставками на оподаткування, що у сукупності збільшує капіталізацію ВВП Ірландії. Поряд з цим, в Україні протягом 2015 р. ВВП на душу населення зменшилось на 31,57 %, що свідчить про нагромадження значних проблем в економіці країни та зниження якості життя населення, а протягом 2016 р. цей показник збільшився майже на 3 % – це, в основному, викликано активною співпрацею країни з міжнародним валютним фондом (МВФ), завдяки якому вдалося стабілізувати економіку країни та вплинути на позитивну динаміку зміни ВВП на душу населення. Наразі, можна виділити такі види інновацій, як: проривні, підтримуючі та руйнівні інновації, кожна з яких забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства у відповідності до всезростаючих потреб ринку.

Під проривними інноваціями можна уявити продукцію, що раніше не мала аналогів на жодному з ринків, є в технічному і технологічному плані новою та яку неможливо порівняти з вже існуючою. Такі інновації спрямовані на заповнення ринків новими товарами та пошук нових ринків збуту. Проривна інновація потребує використання інноваційних технологій в процесі виробництва продукції. Обмеженість ресурсів потребують великих інвестицій на розробку цієї новинки. Така продукція не є результатом маркетингових досліджень щодо уподобань споживачів, а відсутність інформації про реакцію кінцевого споживача має доволі ризикований характер, оскільки може призвести до негативного попиту та, як наслідок, значних втрат для підприємства. Тоді як вимоги до технічного оснащення та обмеженість технічних знань працівників можуть вплинути на виникнення суттєвих проблем ще на етапі розробки цих товарів. Але, не дивлячись на вищезазначену обставину, проривні інновації залишаються основою інноваційного руху суспільства, хоча і є досить ризиковими за своєю сутністю.

Підтримуючі інновації направлені на розвиток та удосконалення вже існуючих товарів. Основним завданням такого типу інновацій є встановлення тісних взаємозв'язків із споживачами та чітке визначення їхніх потреб. Необхідність проведення маркетингових досліджень обумовлена потребою підтримки вже існуючого товару на стадії зрілості з метою подовження його подальшого збуту на ринку. Тому підтримка інновацій є дуже важливим аспектом роботи топ-менеджменту підприємства в контексті його подальшого сталого розвитку.

Слід зазначити, що несприятливі зміни ринкового середовища потребують зміни стратегії інноваційної діяльності підприємства, що, в свою чергу, призводить до виникнення руйнівних (регресивних) інновацій, які спрямовані на зміну цінності пропонованої продукції. Руйнівні інновації передбачають заміну пріоритетів ключової спрямованості підприємства, з метою спрощення виробництва існуючого товару, як основи для зменшення його кінцевої вартості. Таким чином, основні зусилля підприємства будуть спрямовуватися на зміну технології виробництва продукції для зменшення її собівартості та, як наслідок, здешевлення товару. Тобто, у відповідності до зміни економічної ситуації на підприємстві, кон'юнктури ринку чи уподобань споживачів відбувається адаптація товару шляхом модернізації технології його виробництва. Наразі фундаментальними дослідженнями щодо імплементації інноваційних технологій у виробництво займаються спеціалізовані заклади, такі, як ВНЗ та науково-дослідні лабораторії. Фінансування також відбувається за рахунок власних ресурсів підприємства, шляхом створення науково-дослідного підрозділу, де й проводяться дослідно-конструкторські роботи.

Необхідно відзначити, що комплексне використання внутрішніх резервів підприємства сприяє комплексному використанню наявного потенціалу, необхідного для реалізації інноваційного проекту, як основи підвищення конкурентоспроможності підприємства. Основними ж проблемами, що вирішуються при реалізації інноваційних проектів підприємства є:

- здатність своєчасно відповідати на запити та потреби потенційних споживачів;
- можливість сталого розвитку підприємства;
- забезпечення ефективного функціонування підприємства за рахунок використання виробничого потенціалу підприємства;
- створення інноваційної продукції;
- забезпечення програм організаційно-технічного характеру, а також раціонального використання власних ресурсів або інвестованого капіталу;
- можливість інноваційного розвитку підприємства з повним циклом НДДКР.

Більшість успішних підприємств інвестують фінансові ресурси шляхом надання дослідницьких грантів академічним установам з метою проведення фундаментальних досліджень у сфері реалізації інноваційних проектів. Це інвестування дає можливість підприємству здійснювати контроль над винаходами, оскільки вони виступають співавторами створення інтелектуального продукту та є основними інвесторами розробки інноваційної продукції, що дозволяє підприємству отримувати певну частку прибутку від впровадження цих винаходів у процес виробництва.

Динаміка зміни світового рівня ВВП на душу населення протягом 2014–2016 рр. наведена на рис. 3.

Рис. 3. Динаміка зміни світового рівня ВВП на душу населення протягом 2009–2016 рр., дол. США

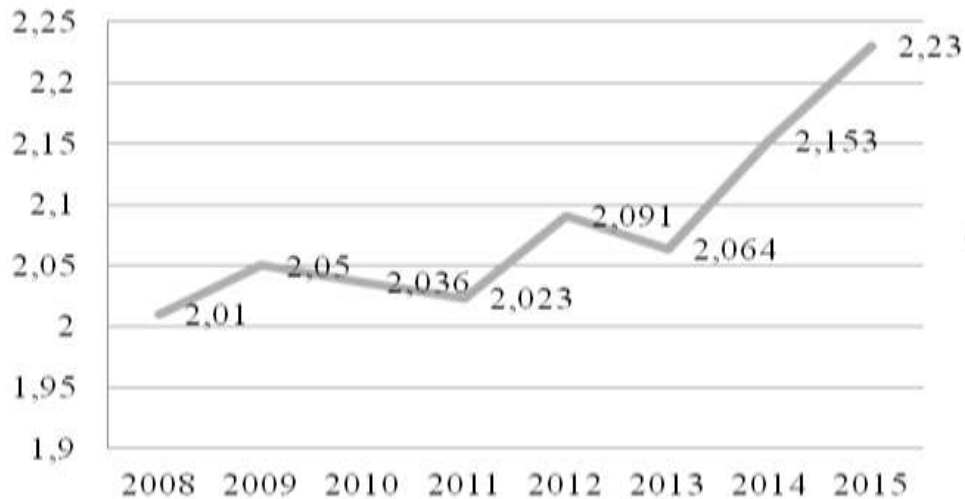
Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Аналізуючи показники динаміки зміни ВВП на душу населення протягом 2009–2016 рр., можна дійти висновку, що простежується тенденція щодо зменшення цього показника у 2015 р. із незначним коливанням у сторону збільшення протягом 2016 р. Зменшення даного показника підтверджує зниження рівня життя та добробуту населення. Безперечно, цей рівень залежить не тільки від розміру ВВП на душу населення, чисельності населення, але й від того, у який спосіб відбувається розподіл національного доходу. Так, раціональний розподіл вищезазначеного доходу сприяє поліпшенню добробуту громадян, натомість протилежні тенденції засвідчують про проведення неефективної політики у сфері перерозподілу національного доходу. Як наслідок, у 2014 р. ВВП на душу населення

в Україні становило 10874,86 USD, тоді як у 2015 р. цей показник зменшився на 6,54 % та склав 10163,903 USD. Незначне збільшення цього показника у 2016 р. на 27,4 USD свідчить про певні позитивні тенденції у межах економічної системи країни (збільшення темпів приросту валютних резервів, відновлення припливу прямих іноземних інвестицій та зниження рівня інфляції).

Проведений аналіз дає змогу констатувати, що без виділення основних принципів реалізації інноваційних проектів підприємства, що забезпечують підвищення рівня його конкурентоспроможності, складно проводити комплексний аналіз. В роботі виділені такі принципи реалізації інноваційних проектів, як: зосередження на системній реалізації інноваційних проектів підприємства; підтримка усіх складових реалізації інноваційних проектів підприємства на різних етапах їх реалізації; заміна неефективних методів на ефективні, як основа для реконструкції економічної структури підприємства; підтримка інноваційних ідей; розробка інноваційної стратегії підприємства.

Необхідно відзначити, що не дивлячись на динаміку зниження ВВП на душу населення, світові витрати на НДДКР з кожним роком зростають (рис. 4).

Рис. 4. Динаміка зміни витрат на НДДКР за 2008–2015 рр., % від ВВП

Джерело: сформовано авторами за даними [12]

Аналізуючи динаміку зміни витрат на НДДКР протягом досліджуваного періоду, спостерігаємо збільшення рівня фінансування майже на 0,22 %, що засвідчує певну активізацію інноваційних процесів, які забезпечують впровадження у виробництво новітніх науково-технічних нововведень з метою прискорення НТП та подальшого розвитку держави. Фінансування та подальша реалізація інноваційних проектів забезпечує країнам можливість займати провідні позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності, а дослідження обсягів витрат на НДДКР свідчить про те, що більшість країн зацікавлені в розвитку свого інноваційного сектору економіки.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у даній статті проведено аналіз теоретико-методичних основ інноваційного проектування з огляду на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Досліджено етапи реалізації інноваційних проектів, як фактору комерціалізації результатів інноваційних розробок, які потребують детального опрацювання з метою формування ефективної конкурентної стратегії. Охарактеризовано основні види інновацій в контексті інноваційної орієнтації підприємства, як складової економічної направленості сфери діяльності підприємства та його стратегічного розвитку. Здійснено оцінку впливу внутрішнього потенціалу підприємства на формування його інноваційної політики, необхідного для закріплення своїх конкурентних позицій, а також подальшого розвитку внутрішніх складових його життєдіяльності у відповідності до всезростаючих потреб ринку.

Проведене дослідження можна розглядати, як один із прикладів пошуку шляхів дослідження конкурентоспроможності підприємства, що надалі буде використовуватися для створення об'єктивних передумов та методологічного підґрунтя подальшого дослідження заданої проблематики.

Бібліографічний список

1. Бабінська С.Я. Сутність та джерела фінансування інноваційних проектів / С.Я. Бабінська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - 2015. - № 12. - С. 70-72.
2. Бошота Н.В. Зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності / Н.В. Бошота, Д.В. Шишоло // Молодий вчений. - 2016. - № 9 (36). - С. 14-18.

3. Федулова І.В. Підходи до оцінки рівня готовності підприємства щодо інноваційного розвитку / І.В. Федулова // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. - 2011. - № 124/125. - С. 36-39.
4. Чайка І.В. Проблеми та шляхи покращення фінансування інноваційних програм і проектів в Україні / І.В. Чайка // Сталій розвиток економіки : [всеукр. наук.-вир. журнал]. - 2013. - № 1. - С. 234-237.
5. Білявський В.М. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення / В.М. Білявський, С.М. Пось // Глобальні та національні проблеми економіки : [електронне наукове фахове видання]. - 2014. - № 2. - С. 663-665.
6. Криворучко Т.В. Особливості фінансування інноваційної діяльності у країнах-членах ЄС та України / Т.В. Криворучко // Інвестиції : практика та досвід. - 2015. - № 5. - С. 115-119.
7. Белявський В.Н. Инновационная политика государства в новой экономике / В.Н. Белявский, Т.Л. Мостенская // Региональная инновационная экономика: сущность, элементы, проблемы формирования : материалы Междунар. науч.-практ. конф. – Ульяновск : Ульянов. гос. ун-т, 2013. - С. 53-55.
8. Мазур Ю.О. Перспективы налогового стимулирования НИОКР в Украине: опыт инновационной развитых стран / Ю.О. Мазур // Экономика промышленности. - 2016. - № 2. - С. 33-48.
9. Гайдай Ю.В. Концептуально-методичні підходи до інноваційної організаційної культури на підприємствах торгівлі / Ю.В. Гайдай // Економіка і регіон. - 2012. - № 1 (32). - С. 168-172.
10. Білявський В.М. Впровадження інноваційних технологій в процес управління персоналом / В.М. Білявський, К.В. Богач // Сучасні проблеми менеджменту : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. - К. : Нац. авіац. ун-т, 2017. - С. 31-33.
11. Білявський В.М. Інноваційна діяльність як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства / В.М. Білявський, Ю.В. Білявська // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. - С. 30-31.
12. Продіус О.І. Проблеми та перспективи впровадження інноваційних проектів на вітчизняних підприємствах / О.І. Продіус // Науковий вісник Херсон. держ. ун-ту. - 2016. - Вип. 19. - Ч. 2. - С. 91-95.

References

1. Babinska, S.Ya. (2015), "Nature and sources of financing innovation projects", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 12, pp. 70-72.
2. Boshota, N.V. and Shyshola, D.V. (2016), "Foreign experience of state regulation of innovation activity", *Molodyi vchenyi*, no. 9 (36), pp. 14-18.
3. Fedulova, I.V. (2011), "Approaches to the estimation of enterprise readiness level to the innovative development", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T.H. Shevchenka*, no. 124/125, pp. 36-39.
4. Chaika, I.V. (2013), "Problems and ways to improve financing of innovation programs and projects in Ukraine", *Stalyi rozvytok ekonomiky : [vseukr. nauk.-vyr. zhurnal]*, no. 1, pp. 234-237.
5. Biliavskiy, V.M. and Pos, S.M. (2014), "Analysis of investment climate in Ukrainian economy and ways of its improvement", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky : [elektronne naukovе fakhove vydannia]*, no. 2, pp. 663-665.
6. Kryvoruchko, T.V. (2015), "Features of innovation funding in the EU member states and Ukraine", *Investytsii : praktyka ta dosvid*, no. 5, pp. 115-119.
7. Biliavskiy, V.N. and Mostenskaia, T.L. (2013), "Innovative policy of the state in the new economy", *Regionalnaia innovatsionnaia ekonomika: sushchnost, elementy, problemy formirovaniia : materialy Mezhdunar. nauch.-prakt. konf.* [Regional innovation economy: essence, elements, formation problems. Materials of the Intern. scientific-practical. conf.], Ulianovskiy gosudarstvennyy universitet, Ulianovsk, Russia, pp. 53-55.
8. Mazur, Yu.O. (2016), "Prospects of R&D tax incentives in Ukraine: experience of innovative developed countries", *Ekonomika promyshlennosti*, no. 2, pp. 33-48.
9. Haidai, Yu.V. (2012), "Conceptual and methodological approaches of innovative organizational culture in trade", *Ekonomika i rehion*, no. 1 (32), pp. 168-172.
10. Biliavskiy, V.M. and Bohach, K.V. (2017), "Implementation of innovative technologies in the process of personnel management", *Suchasni problemy menedzhmentu : mater. XIII mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Modern management problems. Materials of the XIII intern. science-practice conf.], Natsionalnyi aviatsiynyi universytet, Kyiv, Ukraine, pp. 31-33.
11. Biliavskiy, V.M. and Biliavska, Yu.V. (2015), "Innovative activity as a tool for improving the competitiveness of the enterprise", *Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini : mater. VIII mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Problems and prospects of entrepreneurship development in Ukraine. Materials of the VIII intern. science-practice conf.], Kyivskiy natsionalnyi torhovo-ekonomichnyi universytet, Kyiv, Ukraine, pp. 30-31.
12. Prodius, O.I. (2016), "Problems and prospects of implementation of innovative projects in domestic enterprises", *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, Iss. 19, Part 2, pp. 91-95.

Білявський В.М., Шепута М.М. РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Проведення аналізу основних напрямів реалізація інноваційних проектів в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано наступні методи: теоретичного узагальнення та порівняння, аналізу та синтезу (для обґрунтування сутності інноваційного проектування в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства; визначення основних видів інновацій в частині інноваційної орієнтації підприємства); графічний (для наочного відображення результатів дослідження); стратегічного прогнозування (для визначення стратегічних напрямів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства); логічний (для теоретичних узагальнень і формування висновків дослідження).

Результати. Проаналізовано теоретико-методичні основи інноваційного проектування в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства. Досліджено етапи реалізації інноваційних проектів, як фактору комерціалізації результатів інноваційних розробок, які потребують детального опрацювання з метою формування ефективної конкурентної стратегії. Охарактеризовано основні види інновацій в частині інноваційної орієнтації підприємства, як складової стратегічного розвитку підприємства. Здійснено оцінку впливу внутрішнього потенціалу підприємства на формування його інноваційної політики, необхідного для закріплення конкурентних позицій на ринку, а також подальшого розвитку внутрішніх складових його життєдіяльності.

Наукова новизна. Обґрунтовано сутність теоретичних аспектів реалізації інноваційних проектів, імплементація яких дозволить підвищити конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства з метою залучення додаткових джерел фінансування у різні сфери господарської діяльності підприємства, а також подальшого розвитку внутрішніх складових життєдіяльності підприємства у відповідності до всезростаючих потреб ринку.

Практична значущість. Отримані результати дослідження можна розглядати як шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства, що надалі буде використовуватися для створення об'єктивних передумов та методологічного підґрунтя подальшого дослідження заданої проблематики.

Ключові слова: інноваційний проект, інноваційна діяльність, інноваційна політика, конкурентоспроможність, конкурентні переваги.

Biliavskiy V.M., Sheputa M.M. IMPLEMENTATION OF INNOVATION PROJECTS AS A FACTOR OF INCREASE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISE

Purpose. To analyze the main directions of implementing innovative projects in the context of increasing the competitiveness of the enterprise.

Methodology of research. In the process of the research, the following methods were used: theoretical synthesis and comparison, analysis and synthesis (for substantiation the essence of innovative design in the context of increasing the competitiveness of the enterprise; defining the main types of innovations in terms of innovation orientation of the enterprise); graphic (for visual display of research results); strategic forecasting (for determination strategic directions for increasing the investment attractiveness of the enterprise); logical (for theoretical generalizations and formation of the conclusions of the study).

Findings. The theoretical and methodological foundations of innovative design in the context of increasing the competitiveness of the enterprise were analyzed. The stages of realization of innovative projects as a factor of commercialization of the results of innovative developments, requiring detailed elaboration with the purpose of forming an effective competitive strategy were investigated. The main types of innovations in the part of the innovative orientation of the enterprise as a component of the strategic development of the enterprise were characterized. The assessment of the influence of the company's internal potential on the formation of its innovation policy necessary to consolidate competitive positions in the market, as well as further development of the internal components of its life-cycle.

Originality. The essence of the theoretical aspects of the implementation of innovation projects is substantiated, the implementation of which will increase the competitiveness and investment attractiveness of the enterprise in order to attract additional sources of financing to various spheres of the enterprise's economic activities, as well as further development of the internal components of the enterprise's livelihood in accordance with the ever growing market needs.

Practical value. The obtained research results can be considered as ways of increasing the competitiveness of the enterprise, which in the future will be used to create objective prerequisites and a methodological basis for further research on a given problem.

Key words: innovative project, innovative activity, innovative policy, competitiveness, competitive advantages.

Белявский В.Н., Шепута М.М. РЕАЛИЗАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Цель. Проведение анализа основных направлений реализации инновационных проектов в контексте повышения конкурентоспособности предприятия.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: теоретического обобщения и сравнения, анализа и синтеза (для обоснования сущности инновационного проектирования в контексте повышения конкурентоспособности предприятия; определения основных видов инноваций в части инновационной ориентации предприятия); графический (для наглядного отображения результатов исследования); стратегического прогнозирования (для определения стратегических направлений по повышению инвестиционной привлекательности предприятия); логический (для теоретических обобщений и формирования выводов исследования).

Результаты. Проанализированы теоретико-методические основы инновационного проектирования в контексте повышения конкурентоспособности предприятия. Исследованы этапы реализации инновационных проектов, как фактора коммерциализации результатов инновационных разработок, требующих детальной проработки с целью формирования эффективной конкурентной стратегии. Охарактеризованы основные виды

інновацій в частині інноваційної орієнтації підприємства, як складової стратегічного розвитку підприємства. Осуществлена оцінка впливу внутрішнього потенціалу підприємства на формування його інноваційної політики, необхідного для закріплення конкурентних позицій на ринку, а також подальшого розвитку внутрішніх складових його життєдіяльності.

Наукова новизна. Обґрунтовано сутність теоретичних аспектів реалізації інноваційних проєктів, виконання яких дозволить підвищити конкурентоспособність і інвестиційну привабливість підприємства з метою залучення додаткових джерел фінансування в різні сфери господарської діяльності підприємства, а також подальшого розвитку внутрішніх складових життєдіяльності підприємства відповідно до загальнозростаючих потреб ринку.

Практична значимість. Отримані результати дослідження можна розглядати як шляхи підвищення конкурентоспособності підприємства, які в подальшому будуть використовуватися для створення об'єктивних передумов і методологічної основи подальшого дослідження по заданій проблематиці.

Ключові слова: інноваційний проєкт, інноваційна діяльність, інноваційна політика, конкурентоспособність, конкурентні переваги.

УДК 330.322.5:711.3

*Томашук І.В.,
асист. кафедри аналізу та статистики,
Вінницький національний аграрний університет*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Аграрні перетворення, які відбулися в Україні за останні роки, дали змогу збільшити валове виробництво сільськогосподарської продукції, але це не сприяло соціально-економічному розвитку сільських територій та підвищенню рівня життя сільського населення. Сьогодні існує потреба в комплексному підході до розв'язання проблем розвитку сільських територій, в основу якого закладаються принципи сталого розвитку. Головною складовою вирішення проблем розвитку сільських територій є розвиток інвестиційного потенціалу, що базується на принципах ефективного використання та управління [9]. Управління інвестиційною привабливістю та інвестиційною активністю, повинно передбачати вибір найбільш оптимального механізму залучення інвестицій, виходячи з пріоритетів та потреб окремих сільських територій та інтересів стратегічних інвесторів.

Забезпечення комплексного розвитку сільських територій в інтересах суспільства передбачає раціональне формування конкурентоспроможного багатогалузевого і багатокладного сільського господарства, диверсифікованої сільської економіки, сприятливого середовища проживання на основі нарощування людського і соціального капіталу та розвитку партнерства держави та бізнесу. Сучасний рівень соціальної інфраструктури села створює реальні передумови для погіршення соціально-демографічної ситуації в сільській місцевості. Подолання проблем, що склалися в цій галузі, вимагає безпосереднього втручання держави шляхом фінансування конкретних цільових програм соціального розвитку села.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективного використання інвестиційного потенціалу сільських територій досить широко вивчалися у працях вітчизняних науковців, таких як: Г. Калетнік, А. Брояка, Ф. Важинський, І. Гончарук, А. Єрмолаєв, О. Мазур, С. Полковниченко, В. Русан, М. Стегней та ін. Однак, недостатньо дослідженими залишаються фактори формування інвестиційного потенціалу сільських територій.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку сільських територій України в рамках структурних змін та економічних перетворень; визначення та оцінка факторів формування інвестиційного потенціалу сільських територій; виявлення перспективних сфер ефективного використання природного потенціалу сільських територій та розробка практичних рекомендацій щодо активізації й підвищення ефективності інвестиційної діяльності на сільських територіях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна активність є найвагомішим чинником економічного зростання, покращення добробуту населення. Особливо актуальною є проблема розвитку інвестиційного потенціалу сільських територій України. Значимість сільських територій (рис. 1) у соціально-економічному житті України визначається їх винятковою роллю у